

Bränningen

Nr 3 Oktober 2002

Medlemsblad för Söderhamns Kust- och Skärgårdsförening.

Höstträff

7 November, Kl 19.00

SMS Klubblokal

Kjell Nordström från SMS kommer och informerar om båtsäkerhet.

Per Andersson från Räddningstjänsten kommer och informerar om deras resurser för att hjälpa skärgårdsbefolkningen vid brand/olycka/sjukdom. Han vill även få tips av oss hur dom bäst hittar till en krånglig adress bland stenarna.

Ordförandens rader ...

Så har vi då "genomlidit" en sommar som går till historien som en bland de varmaste och torraste på länge. Jag kan då inte påminna mig om, att jag under min 79-åriga tillvaro, tidigare ägnat vecka ut och vecka in, dag ut och dag in, med att söka skugga! Den solstol, som jag brukar sitta eller ligga i, får vid det här laget kallas "skuggstol". Den har, med sitt lata innehåll, för det mesta stått på nordsidan av vårt hus, där det förutom att det är konstant skugga, även brukar fläktas litet. Men de som gillar solsken har då fått sitt lystmäte, den saken är klar. Man får hoppas att vintern, som nu närmar sig med stormsteg, inte blir lika snörik som sommaren varit solrik.

Sommarens visningar av Fiskarbostaden och Bildmuséet har gått programenligt. Förutom torsdagar kl 14 -17 under juni, juli och augusti, har vi till dags dato även haft en hel del beställningar på visningar från föreningar, sällskap och skolor. Alla har uttryckt sin uppskattning, så vi har tydligen lyckats bra med vår satsning på Gäddan 4. Ytterligare saker, bl.a. en skänk, har vi fått till skänks från en av våra medlemmar. Även en byrå, tyvärr rätt illa åtgången, men den går nog att reparera.

Under Skärgårdsträffen, som anordnades på Enskärsorn tillsammans med SMS och Träbåtsföreningen, kom naturligtvis sommarens häftigaste regnväder! Så klart!! Nu skall vi även ha en Höstträff på SMS-lokalen (7/11 tror jag att datumet var). Annons om denna träff liksom Adventskaffe i Fiskarbostaden finns troligen på annan plats i detta nummer av Bränningen.

Föreningen har, genom sitt medlemskap i ALLIS, bidragit till att landsbygdsprojektet "Landsbygden som drivkraft i Söderhamn Kommun", nu är klart för igångsättning. ALLIS (Aktiv Levande Landsbygd i Söderhamn) kallar sina medlemsorganisationer till en informationskonferens i Maråkers gamla skola, den 10/10 kl 19.00, där styrgruppen för projektet kommer att informera oss om uppläggningsen. Detta projekt är avsett att skapa arbetstillfällen i bl.a. skärgården – och därför är det angeläget att vår förening är med och lämnar idéer om sådana.

Nu skall jag inte rada upp några flera rader utan bara önska alla våra medlemmar som jag inte kommer att träffa innan dess – En God Jul!

.

Föreningen har haft Skärgårdsträff (29/6), Lyskväll (31/8) och Sotarafon (12/9) med god uppslutning.

Olle Berglund

Trojaborg

Labyrinten kallas också för Trojaborg. Inget land i hela världen har så många Trojaborgar som Sverige. Drygt 300 labyrinter har hittills registrerats. Det är mestadels klassiska enväglabyrinter lagda av sten.

De flesta labyrinter är kustbundna, särskilt kopplade till säsongsfiskeplatser men förekommer också i inlandet. Fiskare, som ständigt är utlämnade till naturens makter och hoppet om goda fångster har använt sig av labyrintens skyddande magi. Fiskaren gick några varv i labyrinten, fick vinden att vända alt. lägga sig och god fiskelycka.

Den största trojaborgen finns på Prästgrundet i Söderhamn.

Varför inte göra en kopia i Söderhamn ?

Rapport från Skärgårdsträffen

Den dagen det regnade

Skärgårdsträffen på Orn den 29 Juni genomfördes i ett väder som inte kunde ha varit sämre. Trots detta anser vi träffen lyckad.

Vi hade tipsrunda, jollesegling för de yngre, demonstration av nätbindning, repslagning och knopslagning.

Söderhamns Träbåtar var där med ett antal träbåtar.

Våra musikaliska vänner med sin sång och musik fick oss att glömma regnet som stundvis öste ned.

Olle Berglund berättade om föreningen och skärgården.

I hamnen räknades vid ett tillfälle till 37 täckta båtar dessutom låg ett tiotal öppna båtar efter stranden

ditförda av tappra regn-trotsande skärgårdsbor. På grund av det dåliga vädret så var det denna grupp som inte kom i den utsträckning vi hade hoppats.

På kvällen kom Classe med sin enmansorkester och spelade upp till dans men då danspubliken regnade inne så avbröts dansförsöket.

Vi tackar de medverkande samt SMS som var vår medarrangör. Vi tackar också Söderhamns Turism samt Söderhamnsnytt och övriga sponsorer som hjälpte oss marknadsföra Skärgårdsträffen.

Hans Fryklund och Sven Andersson

Ovan:
Stig Berglund lagar nät, Barbro Olsson i repslagartagen.

Nedan: Regnet det bara öste ned men våra högst musikaliska medlemmar fick oss att tänka på solen.

Marie Sundberg underhöll med sång och musik.

Tage Enström och Torsten Wernersson med sina dragspel .

Sjöhistoria

Det var 1745 som ostindienfararen Götheborg kom inseglande mot sin hemmahamn. I tre år hade hon varit borta. Ombord fanns lotsen Casper Magnusson. Ändå hände det. Ostindienfararen gick på grundet vid Hunnebådan strax invid Älvsborgs fästning. Ostindienfararen sprang läck och sjönk. Trots att bara en tredjedel av lasten kunde bärgas gick resan med vinst, skeppet inräknat. Så stora var vinstmarginalerna för Ostindiska Kompaniet.

Ostindienfararen Götheborgs last år 1745

133 Ton Zinktickor (Tutanego)
100 Ton Porslin
366 Ton Te
19 Kistor Siden
11,4 Ton Gallial
3,4 Ton Pärlmor
2,3 Ton Rotting
1,8 Ton Peppar

På Eriksbergsvärkets gamla stapelbädd nummer sex står ett pampigt träskepp. Snart ska hon i sjön. Om några år seglar Ostindienfararen Götheborg till Kina.

Om nybygget går enligt planerna skall hon segla år 2004.

Läs om nybygget på www.soic.se

Svenska Ostindiska Kompaniet

Sammanlagt utrustades 132 expeditioner under de 74 år som Svenska Ostindiska Kompaniet seglade. Att mönstra på kunde ge god utdelning både för besättning och finansiärer. Men det fanns stora risker. För besättning var det sjukdomar, förlisning och pirater. För finansiärerna var största faran totalförlisning. Åtta skepp förliste.

1740 Skeppet Suecia

förliser i november vid Orkney-öarna.

1745 Skett Drottningen af Sverige

och skeppet Stockholm går under i januari. Det sker under utresan vid Shetlandsöarna.

1745 Skeppet Götheborg

grundstöter i Göteborgs inlopp.

1761 Skeppet Frideric Adolph

förliser i Kinesiska sjön.

1796 Skeppet Götheborg

(nummer två) förolyckas vid Godahoppsudden

1801 Skeppet Sophia Magdalena

förolyckas i engelska kanalen.

1803 Skeppet Drottningen

strandar utanför Norge.

Kolla båtar i Panamakanalen:

<http://www.pancanal.com/eng/photo/camera-java.html>

Var tionde sekund en ny bild.

Adventskaffe

1:a Advent dricker vi kaffe i Fiskarmuseet.
Öppet Kl 13.00 – 17.00.

Bondepraktikan - Oktober månad

*Nu skall man plöja och rågen så,
Med nytt vin man faten fylla må,
Nu månd´ kölden till oss skrida,
En warm kakelugan kan jag väl lida.*

Texten är hämtad från 1875 års Bondepraktika.

Bränningen har fått en
redaktionskatt

Att räkna med att få utan att ge,
är som att inbilla sig att man får
skörda, utan att så.

Lyskvällen

som i år var den ni-
onde i ordningen, blev
något mindre lysande
p.g.a. hård blåst.
Sommaren 2002 i öv-
rigt har, för skär-
gårdsbor och båtfolk,
varit den bästa i man-
naminne. Värme, sol
och varmt vatten i
överflöd.

Fisksoppa från Jane på Koster 4 pers

4-600 g fiskfiléer
1-2 paprikor (röda el gula)
1-2 purjolökar
1 aubergine

Skär grönsakerna i bitar, bryn dem i smör, tillsätt
Curry
Cayennepeppar
Salt
1 l fiskbuljong
3-4 msk tomatpuré

Låt soppan koka i ca fem minuter
Skär fisken i bitar, låt den sjuda med i ytterligare fem minuter
Rör i 2 dl creme fraiche
Smaka av med konjak

Smaklig måltid!

I förra numret av Bränningen var vi lite otydliga på sista sidan där kassören meddelade att *Om det står ett kryss på adressetiketten så är detta en påminnelse att betala medlemsavgiften*. Några trodde att krysset över avsändaren var ett sådant kryss. Detta kryss finns på alla avsändare för postsorteringsmaskinen ej skall uppfatta avsändaren som adressat.

SOTARAFTON

Sommarens sista värmebölja var den 12 September då vi åt sotare.
Det kom totalt 53 st gäster som lät sig väl smaka av de sotare m.m. som Ylva Widerberg serverade oss..
Tage och Torsten svarade för underhållningen
Det var ca 20 grader ute när vi for hem från Skärså.

Ett stort tack till Mats Gunnarsson som
lånade ut Albertina-lokalen till oss.

Från Svenska Fyrskaps hemsida har vi hämtat nedanstående utdrag. Mycket mer finns att läsa om Hällgrunds fyr på www.fyr.org

HÄLLGRUND EN FYRANLÄGGNING ENLIGT DELVIS NYA PRINCIPER

Av Byrådirektör Bengt Holm, Kgl. Sjöfartsstyrelsen
1956

Utrustning i fyren

Sammanfattningsvis finnes i fyren följande utrustning:

Elkraftanläggning, omfattande två 33 hk dieselgeneratoraggregat för 230/130 V trefas växelström samt start-, instrument- och kontrollutrustning för de båda aggregaten. till varje generator är en likriktare ansluten för batteriladdning.

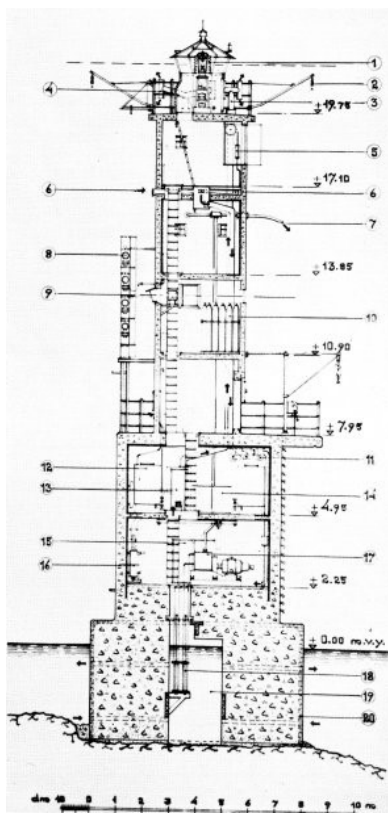
Akkumulatorbatteri av alkalisk typ, 12 V, 1000 Ah, för start av dieselmotorerna samt för matning av radioutrustning och reläapparatur .

Mistsignalanläggning , bestående av en 4 enheters elektromagnetisk membran- sändare med tonfrekvensen 300 p/s.

Fyrljusapparatur, bestående av dels en huvudfyr med 500 mm:s trumlins och växlare för antingen 35 liters dalénbrännare eller 500 W elektrisk glödlampa, dels en mindre, i sektorer skärmad bifyr med 300 mm:s trumlins och öppen acetylen- gaslåga.

Radio- och fjärrkontrollapparatur, innefattande bl. a, följande dubbel- enheter: ultrakortvågsradioutrustning (sändare och mottagare) , frekvensselektiva man- överreläer med förstärkarsteg och hjälpreläer, reläer för indikering av vissa tillstånd i fyren, tidkopplingsorgan för in- och urkoppling av mottagare och sändare (bl. a. för kontroll av radio-

förbindelsen mellan fyren och manöverplatsen) .

Elkraftanläggningen

Eftersom fyren Hällgrund är självförsörjande i fråga om elkraften, är det en nöd- värdig förutsättning, att elkraftanläggningen är synnerligen driftsäker. Utvecklingen av den moderna dieselmotorn, jämsides med en högt driven teknik beträffande automatisk start- och kontrollutrustning har möjliggjort denna till synes djärva driftform. Det är uppenbart, att den elektriska energien alstrad på detta sätt blir dyrare än om kraften kunde erhållas från allmänt kraftnät. Det har därför ansetts lämpligt, att elkraftalstringen i fyren begränsas till att äga rum under ogynnsamma siktförhållanden, då man har verkligt behov av hög ljusstyrka och därtill mistisignalering. Under övriga förhållanden, d. v. s. övervägande delen av tiden, användes gas för såväl huvudfyr som bifyr. Vilket som helst av de båda elverken kan sättas i gång och stoppas genom manövrer från lotsplatsen; elverken kunna dock icke vara i gång samtidigt. Start kan också ske helt automatiskt, för den händelse spänningen på ackumulatorbatteriet sjunker till alltför lågt värde.

Dieselmotorerna (fabrikat Bolinder-Munktel) ha utrustats med extra stora smörj- oljebehållare för att utan risk kunna köras under så långa perioder som 800 å 1000 timmar. Kylanordningarna äro också speciella såtillvida, att särskilda värme- växlare anordnats nedsänkta i den vattenbassäng, som finns nederst i fyren och som står i förbindelse med havsvatten genom ett antal horisontella kanaler.

För att tillgodose motorernas behov av förbränningsluft och för att bortföra deras strålningsvärme finnes en fläkt, som blåser in friskluft i maskinrummet under den tid motorerna äro i gång. Överskottsluften strömmar ut

genom en särskild trumma tillsammans med ventilationsluft från den våning, där ackumulatorbatterierna och de två laddningslikriktarna äro placerade. En särskild, mindre evakueringsfläkt bidrar till att ge likriktarna den erforderliga kylningen och säkerställer utsugningen av gaserna från batteriet.

De båda likriktarna - en för vardera generatoren - äro av selentyp med strömbegränsning och automatisk omställning till hålladdning vid fulladdat batteri. Maximala laddningsströmstyrkan är ca 150 A vid 14 V.

Hällgrunds fyr blev senare elektrifierad med elkabel från land. Denna kabel togs bort för ett par år sedan och fyren är nu solcellsdriven.

ARBETSKVÄLLAR

Från och med måndagen 7 oktober börjar vi med arbetskvällar på Gäddan. Alla välkomna att delta. Ca 17.00—19.30.

Diverse göromål och mycket prat. Avslutas i regel med kaffe.

Oljans användbarhet såsom dämpningsmedel vid sjöhävning.

Då erfarenheten givit vid handen, att *olja* med stor fördel kan användas ombord, för att minska sjöns ofördelaktiga inverkan, skall här nedan redogöras för huvudprinciperna vid dylik oljedämpning.

Man har funnit att ju tyngre och tjockare oljan är dess bättre. Animalisk och vegetabilisk olja såsom t. ex. spillolja från maskinerna låter sig därför med stor fördel användas, under det att renad fotogen är för ändamålet obrukbart. Rå petroleum kan i nödfall tillgripas, men blir bättre om den uppblandas med andra oljor. Å andra sidan tjocknar vid kylig väderlek maskinoljan och vill ogärna sprida sig, vilken olägenhet dock kan motarbetas genom att den tunga, segflytande oljan uppblandas med fotogen.

Beträffande kvantiteten fordras endast helt litet olja, om den kan spridas i lovart, och på grund av att oljan sprider sig mycket långsamt är det därför lämpligt att låta fartyget driva eller framgå mycket långsamt i riktning med sjön, under det att man i lovart åstadkommer liksom en jämn oljevta. Härvid är det lämpligt att låta oljan utrinna genom spygatten eller också kan man fylla segeldukspåsar med oljedränkta blån- eller drevsuddar och uthänga påsarna utefter fartygssidan.

Oljans effekt är större i öppen sjö och på djupt vatten än bland grundbrott och bränningar, där vattnet så gott som ständigt befinner sig i en sugande rörelse, men även under sådana omständigheter kan oljan vara av god nytta. Då det i det senare fallet, exempelvis då en grundbank skall passeras, vanligtvis endast är för en helt kort stund, som sjön behöver dämpas, kan lämpligen en slang ledas för om fartygets eller båtens bog och olja flitigt hållas genom slangen.

Om en båt skall lägga till vid sidan av ett fartyg, som drejat bi i hårt väder, bör det senare sprida olja å sina båda sidor. Är det återigen en haverist, som skall bispringas av ett annat fartyg, men den förre ej själv kan använda olja, lämpar det sig bäst, att den bispringande under ymnigt uthållande av olja passerar i lä om haveristen, så att en jämn yta bildas, uti vilken sedan haveristen - under förutsättning naturligtvis att denne ej står på grund - kan driva. Vid sedermera eventuellt förekommande bogsering bör den bogserande utgjuta olja för om sig och å sina båda sidor, ty om oljan utgjutes enbart akter om den bogserande, kommer endast det bogserade fartyget att bli tillgodosett.

Å ett fartyg, som lagt bi för ett drivankare, kan man lämpligen göra fast en oljepåse vid en göling, skuren genom ett block å drivankaret; på så sätt sprides oljan för om fartyget, och påsen kan med lätthet halas ombord för påfyllning.

Vid firande eller hissande av båtar i hårt väder - till sjöss eller i hamn - underlättar olja i hög grad arbetet.

S J Ö R Ä D D N I N G S S Ä L L S K A P E T
bli medlem
- Hjälp SSRS hjälpa -
Bli medlem nu och medlemskapet gäller
till 31/12-2003!

Idag är vi 28 000 medlemmar som stödjer Sjöräddningssällskapet och dess ändamål. SSRS erhåller inga bidrag från staten utan är beroende av allmänhetens stöd. Så har det varit sedan starten 1907.

Det första uppdraget styrelsen fick då, för snart hundra år sedan, var att sända ett Upprop till allmänheten:

"En vördsam vädjan att bidraga till räddandet af skeppsbrutna vid rikets kuster".

Uppropet gick ut i 7 000 exemplar och 1 000 personer antecknade sig som medlemmar redan första året. Vädjan att söka allmänhetens stöd är fortfarande aktuell. Ditt medlemskap gör att arbetet går framåt.

Som medlem får du Sjöräddningssällskapets årsbok. Den ger en underbar inblick och förståelse för det viktiga arbete som utförts. Du får också vår medlemstidning innehållande förmånserbjudanden bestående av spännande och funktionella produkter.

Att vara medlem i SSRS är ett sätt att bidra till att öka tryggheten och säkerheten för alla dem som färdas på havet.

Telefon:

031-29 00 90

Fax:

031-69 82 55

Adress:

Talattagatan 18
426 76 Västra Frölunda

Epost: office@ssrs.se

PRISER:

Stödmedlem 300:-

Stödmedlem pensionär/ungdom
175:-

Medlemskap inklusive Trossen
Sjöassistans 500:-

Postgiro: 900 500-0

Bankgiro: 900-5000

Här t.ex. har vi en sten, så han som trodde sig hitta

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND 20-ÅR

Skärgårdarnas Riksförbund har firat 20-årsjubileum på Mons pensionat på kusten i Sankt Annas skärgård.

Barbro och Lennart Olsson var där och representerade Söderhamns Kust & Skärgårdsförening. En jubileumsskrift ges ut som berättar om de olika frågor som SRF drivit under åren. Den kan rekvideras hos SRF.

Skärgårdarnas Riksförbund, SRF, bildades den 31 oktober 1982 ombord på färjan Viking Sally på väg till Åbo. Tack vare Blekinges kontakter hade 17 st blivit inbjudna. Endast 6 kunde komma mycket beroende på dålig ekonomi i föreningarna men alla hade uttryckt sin vilja att ställa sig bakom förslaget att bilda ett riksförbund.

Av olika anledningar, tids- och pengabrist, dröjde det till den 7 april 1984 innan näste möte blev av. Denna gång på Hasslö samtidigt som Blekinge firade 10-årsjubileum. En rysk ubåt hade gått på grund i den blekingska skärgården så för att komma till Hasslö var vi ombedda att ha pass med oss.

Från detta har nu SRF utvecklats till en organisation med en aktiv styrelse från alla medlemslän och ett au som ses varje månad. SRF är en riksorganisation som lyckats behålla sin förankring - alla i styrelsen är själva skärgårdsbor och känner vardagen i skärgården. SRF har ett årligt bidrag från Näringsdepartementet på 500 tkr vilket ger en ekonomisk bas för verksamheten.

Haren går in i affären, slår med framtassen på disken, och frågar:

- Har du morötter?

- Nej, svarar björnen.

Dagen efter går haren in i affären, slår med framtassen på disken, och frågar:

- Har du morötter?

- Nej, svarar björnen, och slår du på disken en gång till, så spikar jag fast din tass!

Dagen efter, går haren in i affären, och frågar försiktigt:

- Har du spik?

- Nej, svarar björnen.

Då slår haren med framtassen på disken och frågar:

Har du morötter?

NORRALA GLASBRUK.

Bruket startades 1906 genom initiativ av A. E. Boman från Kosta glasbruk i Småland. Det var ett företag, som väckte mycket stort intresse från allmänheten, pressen och kommunen. Man såg här ett tillfälle att tillföra något nytt i näringslivet i Norrala, som helt dominerades av jordbruket.

I glashyttan sysselsattes från början ett 30-tal glasblåsare, rekryterade från olika glasbruk i södra delen av Sverige. Några Norralabor anställdes också, men de arbetade mest med hantlangning och förpackning, även om en och annan lärde sig den svåra glasblåsarkonsten.

Redan när man började hade man försäkrat sig om en order om 50.000 kronor, vilket på den tiden var en betydande summa. Brukets huvudkontor var förlagt till Ale i Norrala och dessutom öppnades ett avdelningskontor i Stockholm och försäljningsställen på flera orter, bl.a. Hudiksvall och Sundsvall.

Glasbruket hade redan från början ett stort sortiment – från nyttglas till slipade och mera påkostade produkter. Bland hushållsglas kan nämnas dricksglas, tillbringare, syltburkar, ostkupor, assietter, fotogenlampor och flugfångare. Enbart av dricksglas salufördes upp emot 30 modeller och av ostkupor 8 sorter! Man tillverkade även specialflaskor åt ”Tekniska Fabriken Nordstjärnan” i Söderhamn. Av mera bearbetade produkter kan nämnas slipade karaffer, som av kännare betecknades som likvärdiga de som kom från småländska bruk.

Den stora mängden av brännvins-, punsch- och vinglas vittnar om företagarens stora svaghet, som gjorde att brukets ekonomiska ställning blev undergrävd. Hans utsvävningar slukade allt för mycket pengar och redan efter ett par år avslutades denna för Hälsingland så unika verksamhet.

Glasvarorna från Norrala Glasbruk är mycket eftertraktade av samlare och står högt i pris, eftersom den tillverkade mängden inte hann med att bli så särskilt stor.

(Källa: Sigvard Bodin, Laddikan nr 2 1979).

Adressetikett

Porto

~~Avs.
Söderhamns Kust & Skärgårdsförening
c/o Barbro Olsson
Gästrikvägen 9
826 39 SÖDERHAMN~~

Från Helge Ljungström har vi fått nedanstående brev.
Vi hinner ej anmäla oss till dessa eventuella resor men kanske intresse finns att följa med på kommande resor.
Meddela Ert intresse på höstträffen den 12 November eller kontakta någon i styrelsen.

FÖRENINGEN
SÖDERHAMNS MUSEUM
826 00 SÖDERHAMN
POSTGIRO 68 56 91-8

Söderhamn 2 sept. 2002

Vår förening skulle önska att aktivera medlemmarna bättre och på så sätt skapa en större gemenskap, och knyta dessa närmare föreningen. Ett sätt vore att anordna resor till olika utställningar och andra arrangemang. Detta förekommer ju redan, men då varje Söderhamnsförening, inom våra intresseområden, är förhållandevis små, är det svårt att fylla t.ex. en buss.

Vårt förslag är därför ett samarbete föreningar emellan. Man kunde utse en kontaktperson i respektive förening. Dessa personer kan i sin tur komma med förslag. Gärna så vi har ett program för hösten och ett för våren.

Museiföreningen planerar en resa till Länsmuseum och eventuellt Järnvägsmuseum i Gävle den 27/10 eller 9/11. Tag kontakt med mig (Helge Ljungström - 14211) , om intresse finnes, och då helst före den 20/9.

Hälsningar
/Helge Ljungström/